Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
PAOLO MENGOZZI
prednesené 9. septembra 2015 [1]

Vec C-115/14

RegioPost GmbH & Co. KG
proti
Stadt Landau
[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal

Oberlandesgericht Koblenz (Nemecko)]

„Výlučne vnútorná situácia — Národná identita — Článok 4 ods. 2 ZEÚ — Slobodné poskytovanie služieb — Článok 56 ZFEÚ — Smernica 96/71/ES — Článok 3 ods. 1 — Smernica 2004/18/ES — Článok 26 — Verejné zákazky — Poštové služby — Vnútroštátna právna úprava, ktorá ukladá uchádzačom a ich subdodávateľom povinnosť prijať záväzok vyplácať zamestnancom poskytujúcim plnenia, ktoré sú predmetom verejnej zákazky, minimálnu mzdu“

I – **Úvod**

1. Môže verejný obstarávateľ členského štátu s ohľadom na ustanovenia práva Únie vyžadovať, aby v rámci postupu zadávania verejnej zákazky uchádzači a ich subdodávatelia prijali záväzok vyplácať zamestnancom povereným poskytovaním plnení, ktoré sú predmetom uvedenej zákazky, zákonnú minimálnu hodinovú mzdu?

2. To je v podstate ústredným bodom otázok, ktoré položil Oberlandesgericht Koblenz (Nemecko) v rámci sporu medzi spoločnosťou RegioPost, GmbH & Co. KG (ďalej len „RegioPost“) poskytovateľom poštových služieb, a Stadt Landau in der Pfalz, obcou nachádzajúcou sa v spolkovej krajine Porýnie-Falcko.

3. Táto problematika, ktorou sa už Súdny dvor zaoberal vo veciach, v ktorých boli vydané rozsudky Rüffert (C-346/06, EU:C:2008:189) a Bundesdruckerei (C-549/13, EU:C:2014:2235), no ktorých skutkové a právne okolnosti boli odlišné, si v podstate vyžaduje výklad ustanovení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby [2] a článku 56 ZFEÚ týkajúceho sa slobodného poskytovania služieb.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Ú. v. EÚ L 134, s. 114; Mim. vyd. 06/007, s. 132. Táto smernica bola naposledy zmenená a doplnená nariadením Komisie (EÚ) č. 1251/2011 z 30. novembra 2011, ktorým sa menia a dopĺňajú smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/17/ES, 2004/18/ES a 2009/81/ES, pokiaľ ide o uplatňovanie prahových hodnôt v oblasti postupov zadávania zákaziek (Ú. v. EÚ L 319, s. 43). Uvedená smernica bola nahradená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES (Ú. v. EÚ L 94, s. 65). Táto smernica uvedená ako posledná však v čase skutkových okolností sporu vo veci samej nebola uplatniteľná.

4. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že Stadt Landau in der Pfalz vyhlásilo 23. apríla 2013 na úrovni Európskej únie zadávacie konanie, ktorého predmetom bola verejná zákazka týkajúca sa poštových služieb tohto mesta, rozdelená na dve časti.

5. Je nesporné, že v čase skutkových okolností vo veci samej v Nemecku neexistovala ani všeobecná minimálna mzda, pričom táto bola v podobe hodinovej tarify vo výške 8,50 eura (v hrubom) zavedená až od 1. januára 2015, ani záväzná všeobecne uplatniteľná kolektívna zmluva, upravujúca pracovnoprávne vzťahy a pracovné podmienky v odvetví poštových služieb.

6. Za týchto okolností v súlade s informáciami uvedenými v oznámení o vyhlásení zadávacieho konania zo strany Stadt Landau in der Pfalz, týkajúcimi sa „ekonomickej a finančnej situácie“ úspešného uchádzača, mal tento uchádzač dodržiavať ustanovenia zákona spolkovej krajiny Porýnie-Falcko o záruke dodržiavania kolektívnych zmlúv a minimálnej mzdy pri zadávaní verejných zákaziek [(Landgesetz zur Gewährleistung von Tarifteue und Mindestentgelt bei öffentlichen Auftragsvergaben (Landestariftreuegesetz)] (ďalej len „LTTG“) z 1. decembra 2010.

7. § 1 LTTG stanovuje, že cieľom tohto zákona je bojovať proti skresleniu hospodárskej súťaže v rámci zadávania verejných zákaziek, ktoré vyplýva z využívania zamestnancov za nízke mzdy, a znížiť záťaž pre systémy sociálneho zabezpečenia. Verejný obstarávateľ tak môže zadať verejné zákazky iba tým podnikom, ktorí svojim zamestnancom vyplácajú minimálnu mzdu stanovenú zákonom.

8. V § 3 ods. 1 LTTG sa uvádza, že verejné zákazky môžu byť zadané len podnikom, ktoré pri predložení ponuky prijmú písomný záväzok, že za poskytovanie plnení budú svojim zamestnancom vyplácať mzdu vo výške najmenej 8,50 eura (v hrubom) za hodinu (minimálna mzda) a že budú po dobu poskytovania týchto plnení zohľadňovať zmeny minimálnej mzdy v prospech zamestnancov. V čase skutkových okolností sporu vo veci samej bola v súlade s postupom uvedeným v § 3 ods. 2 LTTG minimálna hodinová mzda podľa § 3 LTTG stanovená na 8,70 eura (v hrubom) na základe nariadenia vlády spolkovej krajiny Porýnie-Falcko. V § 3 ods. 1 LTTG sa navyše uvádza, že ak pri predložení ponuky chýba vyhlásenie o minimálnej mzde a toto nie je predložené ani na výzvu, ponuka je vylúčená z posudzovania.

9. Zadávacie podklady predmetného verejného obstarávania obsahovali „vzorové vyhlásenie“ podľa § 3 LTTG vyzývajúce uchádzačov, aby pri predložení svojej ponuky predložili svoje vlastné vyhlásenie o dodržiavaní minimálnej mzdy, ako aj vyhlásenia v mene svojich subdodávateľov.

10. RegioPost 16. mája 2013 namietla, že vyhlásenia o minimálnej mzde podľa § 3 LTTG sú v rozpore s právom verejných zákaziek. Ku svojej ponuke predloženej v požadovanej lehote priložila vyhlásenia subdodávateľov, ktoré sama vyhotovila, pričom však nepredložila vyhlásenie týkajúce sa jej samotnej.

11. Dňa 25. júna 2013 poskytlo Stadt Landau in der Pfalz spoločnosti RegioPost možnosť *a posteriori* predložiť v lehote 14 dní vyhlásenia o minimálnej mzde podľa § 3 LTTG, pričom uviedla, že v prípade, že RegioPost tejto výzve nevyhovie, jej ponuka bude vylúčená.

12. Bez toho, aby RegioPost predložila vyhlásenia požadované verejným obstarávateľom, 27. júna 2013 zopakovala svoje výhrady a oznámila, že v prípade vylúčenia jej ponuky podá návrh na preskúmanie verejného obstarávania.

13. Dňa 11. júla 2013 verejný obstarávateľ oznámil spoločnosti RegioPost, že bez požadovaných vyhlásení nemôže jej ponuku posudzovať. Zároveň uviedol, že jedna časť predmetnej zákazky bude zadaná spoločnosti PostCon Deutschland GmbH a druhá spoločnosti Deutsche Post AG.

14. Dňa 23. októbra 2013 Vergabekammer Rheinland-Pfalz (komora pre verejné zákazky spolkovej krajiny Porýnie-Falcko) zamietla návrh na preskúmanie podaný spoločnosťou RegioPost, pričom predovšetkým uviedla, že ponuka tejto spoločnosti bola odôvodnene vylúčená z dôvodu nepredloženia vyhlásení o minimálnej mzde, ktoré legitímne vyžadoval verejný obstarávateľ.

15. Vnútroštátny súd, na ktorý bola proti uvedenému rozhodnutiu podaná sťažnosť, sa domnieva, že rozhodnutie o tomto spore závisí od otázky, či je § 3 LTTG v súlade s právom Únie.

16. Vnútroštátny súd konkrétne usudzuje, že § 3 LTTG obsahuje „osobitnú podmienku týkajúcu sa plnenia zákazky“, ktorá sa týka „sociálnych aspektov“ v zmysle článku 26 smernice 2004/18, pričom ide o podmienku, ktorá je povolená iba v prípade, že je v súlade s ustanoveniami práva Únie týkajúcimi sa slobodného poskytovania služieb.

17. Vnútroštátny súd sa pritom domnieva, že mu neprináleží overiť tento súlad, a to aj vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora, osobitne rozsudok Rüffert (C-346/06, EU:C:2008:189).

18. Pokiaľ ide o súlad § 3 LTTG s článkom 56 prvým odsekom ZFEÚ, vnútroštátny súd poznamenáva, že pre povinnosti podnikov so sídlom v iných členských štátoch upraviť mzdy, ktoré vyplácajú svojim zamestnancom, na úroveň za normálnych okolností vyššiu, ktorá sa uplatňuje na mieste plnenia zákazky v Nemecku, strácajú tieto podniky konkurenčnú výhodu. Podľa vnútroštátneho súdu preto povinnosť uvedená v § 3 LTTG predstavuje prekážku, ktorú článok 56 prvý odsek ZFEÚ v zásade zakazuje.

19. Vnútroštátny súd však usudzuje, že právo Únie nebráni uplatneniu § 3 LTTG na uvedené podniky v prípade, že by sa malo konštatovať, že boli splnené podmienky uplatňovania článku 3 ods. 1 smernice 96/71/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 16. decembra 1996 o vysielaní pracovníkov v rámci poskytovania služieb [3].

20. S ohľadom na uvedené má však určité pochybnosti.

21. Vnútroštátny súd jednak uvádza, že hoci je § 3 LTTG zákonným ustanovením, ktoré samotné stanovuje minimálnu mzdovú tarifu, podľa jeho názoru toto ustanovenie nezaručuje, že taká mzda bude vyplácaná všetkým zamestnancom úspešných uchádzačov. Toto ustanovenie totiž iba zakazuje, aby verejní obstarávatelia zadali zákazku uchádzačom, ktorí neprijmú záväzok vyplácať minimálnu mzdu výlučne pracovníkom prideleným na plnenie uvedenej zákazky.

22. Vnútroštátny súd tiež zdôrazňuje, že povinnosť uvedená v § 3 LTTG sa vzťahuje iba na verejné zákazky, a nie na plnenie zákaziek zadaných v rámci verejnej súťaže v súkromnom sektore. Pracovník pridelený na plnenie takejto zákazky pritom nie je menej hodný sociálnej ochrany, než pracovník plniaci verejnú zákazku. V tejto súvislosti vnútroštátny súd poznamenáva, že uplatnenie rozsudku Rüffert (C-346/06, EU:C:2008:189) na situáciu, o akú ide vo veci samej, je v Nemecku predmetom diskusií. Vnútroštátny súd navyše uvádza, že má vážne pochybnosti, pokiaľ ide o tvrdenie, podľa ktorého sa požiadavka, aby bola minimálna mzdová tarifa všeobecne uplatniteľná na všetky predmetné typy zákaziek, vzťahuje iba na situáciu, o akú išlo v rozsudku Rüffert a v ktorej je táto tarifa stanovená na základe kolektívnych zmlúv, a nie na základe ustanovení zákona.

23. Napokon, ak by sa malo dospieť k záveru o súlade požiadavky stanovenej v § 3 LTTG s článkom 56 ZFEÚ, vnútroštátny súd usudzuje, že by bolo následne potrebné položiť si otázku, či je sankcia podľa § 3 LTTG, to znamená vylúčenie uchádzača z účasti na postupe zadávania zákazky, v súlade s článkom 26 smernice 2004/18. Vnútroštátny súd predovšetkým vyjadruje svoje pochybnosti, pokiaľ ide o otázku, či možno podmienku uvedenú v § 3 LTTG považovať za kvalitatívne kritérium výberu,

3 — Ú. v. ES L 18, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/002, s. 431.

ktorého nedodržanie by mohlo odôvodniť vylúčenie uchádzača. Navyše usudzuje, že sankcia stanovená v § 3 LTTG nie je potrebná, pretože po uzavretí zmluvy s verejným obstarávateľom je úspešný uchádzač zmluvne viazaný vyplácať zákonnú minimálnu mzdu, pričom za nedodržanie tejto povinnosti mu hrozí pokuta podľa § 7 LTTG.

24. Za týchto okolností vnútroštátny súd rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 56 prvý odsek ZFEÚ spolu s článkom 3 ods. 1 smernice 96/71 vykladať tak, že bráni vnútroštátnemu ustanoveniu, ktoré verejnému obstarávateľovi prikazuje, aby zadal zákazky len tým uchádzačom, ktorí pri predložení ponuky, rovnako ako aj ich subdodávatelia, predložia písomný záväzok, že budú zamestnancom povereným plnením zákazky vyplácať minimálnu mzdu, ktorú štát stanovil iba vo vzťahu k verejným zákazkám, no nie vo vzťahu k verejných súťažiam v súkromnom sektore, v situácii, keď takáto minimálna mzda nie je upravená ani vo všeobecne záväznom právnom predpise, ani vo všeobecne uplatniteľnej kolektívnej zmluve, ktorou sú viazaní uchádzači a ich prípadní subdodávatelia?

2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku:

Má sa právo Únie v oblasti zadávania verejných zákaziek, predovšetkým článok 26 smernice 2004/18 vykladať tak, že bráni vnútroštátnemu ustanoveniu, akým je § 3 ods. 1 tretia veta LTTG, na základe ktorého je ponuka povinne vylúčená v prípade, že sa uchádzač pri predložení ponuky v osobitnom vyhlásení nezaviaže dodržiavať určitý akt, ktorým by bol v prípade zadania zákazky zmluvne viazaný, aj keby toto vyhlásenie nepredložil?“

25. K uvedeným otázkam predložili písomné pripomienky Stadt Landau in der Pfalz, Deutsche Post AG, nemecká, dánska, talianska, rakúska a nórska vláda, ako aj Európska komisia. S výnimkou talianskej a rakúskej vlády predniesli títo účastníci konania, ako aj RegioPost ústne pripomienky na pojednávaní z 29. apríla 2015.

II – **Analýza**

A – *O prvej prejudiciálnej otázke*

26. Prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd Súdneho dvora pýta, či je právny predpis prijatý federálnym samosprávnym celkom členského štátu, ktorý ukladá uchádzačom a ich subdodávateľom povinnosť prijať na základe písomného vyhlásenia, ktoré musí byť priložené k ich ponuke, záväzok vyplácať svojim zamestnancom, ktorí majú poskytovať plnenia, ktoré sú predmetom verejnej zákazky, minimálnu hodinovú mzdu vo výške 8,70 eura (v hrubom), stanovenú uvedeným právnym predpisom, v súlade s článkom 56 ZFEÚ a článkom 3 ods. 1 smernice 96/71.

1. O právomoci Súdneho dvora

27. Stadt Landau in der Pfalz, ako aj nemecká a talianska vláda tvrdia, že vzhľadom na to, že všetky okolnosti veci samej sa obmedzujú na vnútroštátnu sféru Spolkovej republiky Nemecko, na túto otázku nie je potrebné odpovedať, pretože ustanovenia práva Únie týkajúce sa slobodného poskytovania služieb sa v takejto situácii neuplatňujú.

28. Uvedená argumentácia podľa môjho názoru nemôže obstáť.

29. Isteže, ako vyplýva z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, všetky podniky, ktoré sa zúčastnili na postupe zadávania predmetnej verejnej zákazky, majú sídlo v Nemecku, táto verejná zákazka sa plní na nemeckom území a navyše nič v spise nenaznačuje, že by sa na plnení uvedenej zákazky mali zúčastniť subdodávateľské podniky so sídlom na území iných členských štátov.

30. Tiež je pravda, že ustanovenia Zmluvy týkajúce sa slobodného poskytovania služieb nie sú uplatniteľné na činnosti, ktorých všetky relevantné okolnosti sa obmedzujú na vnútroštátnu sféru jediného členského štátu. [4]

31. Súdny dvor však usudzuje, že jeho právomoc odpovedať na otázky spočívajúce najmä vo výklade ustanovení Zmluvy, ktoré sa týkajú základných slobôd, v situáciách, keď sa všetky okolnosti obmedzujú na jediný členský štát, je daná v troch prípadoch: jednak v prípade, že nemožno „v žiadnom prípade vylúčiť“, že štátni príslušníci iných členských štátov sa pri výkone niektorej z uvedených slobôd za podobných okolností môžu stretnúť so spornými vnútroštátnymi opatreniami predmetného členského štátu, [5] ďalej v prípade, že vnútroštátne právo zakazuje tzv. „obrátenú“ diskrimináciu, [6] a napokon v prípade, že vnútroštátne právo na účely rozhodnutia výlučne vnútroštátneho sporu v zásade „priamo a nepodmienene“ odkazuje na právne normy Únie. [7]

32. V kontexte prvej vyššie uvedenej línie judikatúry sa Súdny dvor vo svojich rozsudkoch Venturini a i. a Sokoll-Seebacher vyjadril, že je daná jeho právomoc odpovedať na také prejudiciálne otázky, ktoré sa napriek výlučne vnútroštátnemu charakteru situácií, ktoré k uvedeným otázkam viedli, týkajú súladu vnútroštátnych právnych úprav, ktoré *môžu mať účinky*, ktoré nie sú obmedzené na jediný členský štát, so slobodou usadiť sa zaručenou Zmluvou. V uvedených veciach totiž nebolo „v žiadnom prípade vylúčené“, že štátni príslušníci iných členských štátov mali alebo stále majú záujem využívať základnú slobodu, o akú v týchto veciach ide. [8]

33. Zdá sa teda, že Súdny dvor sa na základe konkrétnej situácie v spore vo veci samej zameriava na zistenie, či predmetné vnútroštátne opatrenie môže mať z dôvodu svojho predmetu alebo samotnej povahy cezhraničné účinky. Ak to tak je, Súdny dvor na položené otázky odpovie.

34. Túto judikatúru je možné v predmetnej veci použiť.

35. Cieľom LTTG je uložiť úspešným uchádzačom o verejné zákazky, na ktoré verejní obstarávatelia spolkovej krajiny Porýnie-Falcko vyhlásili zadávacie konanie, povinnosť dodržiavať pri plnení týchto zákaziek minimálnu mzdu stanovenú touto spolkovou krajinou. § 3 LTTG ukladá každému z uchádzačov, ako aj ich prípadným subdodávateľom bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť alebo miesto pobytu povinnosť prijať pri predložení ponuky písomný záväzok, že v prípade, že im bude v konečnom dôsledku zákazka zadaná, budú dodržiavať uvedenú minimálnu mzdu. LTTG ako taký teda môže mať účinky mimo nemeckého územia, pretože požiadavky stanovené týmto predpisom sa uplatňujú na všetky zadávacie konania bez rozdielu, vrátane zadávacích konaní na úrovni Európskej únie, vyhlásené verejnými obstarávateľmi spolkovej krajiny Porýnie-Falcko.

4 — Pozri najmä rozsudok Omalet (C-245/09, EU:C:2010:808, bod 12) a uznesenie Tudoran (C-92/14, EU:C:2014:2051, bod 37).

5 — Pozri najmä, pokiaľ ide o slobodu usadiť sa, rozsudok Blanco Pérez a Chao Gómez (C-570/07 a C-571/07, EU:C:2010:300, bod 40) a v oblasti slobodného poskytovania služieb rozsudky Garkalns (C-470/11, EU:C:2012:505, bod 21) a Citroën Belux (C-265/12, EU:C:2013:498, bod 33).

6 — Pozri predovšetkým rozsudky Guimont (C-448/98, EU:C:2000:663, bod 23), Salzmann (C-300/01, EU:C:2003:283, bod 34), Susisalo a i. (C-84/11, EU:C:2012:374, body 21 a 22) a Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia a i. (C-111/12, EU:C:2013:100, bod 34).

7 — Pozri okrem iného rozsudky Dzodzi (C-297/88 a C-197/89, EU:C:1990:360, bod 37), Cicala (C-482/10, EU:C:2011:868, bod 19), Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638, bod 47) a Romeo (C-313/12, EU:C:2013:718, bod 23).

8 — Rozsudky Venturini a i. (C-159/12 až C-161/12, EU:C:2013:791, body 25 a 26) a Sokoll-Seebacher (C-367/12, EU:C:2014:68, body 10 a 11).

36. Takáto bola napokon situácia v čase vyhlásenia zadávacieho konania, o aké ide v spore vo veci samej. Ako totiž vyplýva zo spisu predloženého vnútroštátnym súdom a tak, ako na pojednávaní potvrdilo Stadt Landau in der Pfalz, predmetná verejná zákazka bola vyhlásená na úrovni Únie a jej predpokladaná hodnota vysoko presahuje prahovú hodnotu 200 000 eur stanovenú v článku 7 písm. b) smernice 2004/18, ktorá bola v čase skutkových okolností sporu vo veci samej uplatniteľná na verejné zákazky na služby. [9]

37. V žiadnom prípade tak nemožno vylúčiť, že o toto zadávacie konanie sa po jeho zverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie* mohli zaujímať určité podniky so sídlom v iných členských štátoch, ako je Spolková republika Nemecko, ale že sa tieto podniky napokon na postupe zadávania nezúčastnili z dôvodov, ktoré mohli súvisieť s požiadavkami stanovenými v § 3 LTTG.

38. Predovšetkým však práve súvislosť veci samej s ustanoveniami smernice 2004/18, o ktorej uplatniteľnosti niet pochýb, ma utvrdzuje v presvedčení, že námietku nedostatku právomoci alebo neprípustnosti, ktorú vznieslo Stadt Landau in der Pfalz a nemecká a talianska vláda, [10] treba zamietnuť.

39. Ako správne uviedol vnútroštátny súd, článok 26 tejto smernice priznáva verejným obstarávateľom právo „stanoviť osobitné podmienky týkajúce sa plnenia zákazky“, ktoré môžu byť zamerané na „sociálne aspekty“, ak sú tieto podmienky uvedené v oznámení o vyhlásení zadávacieho konania alebo v špecifikáciách a sú „v súlade s právom [Únie]“.

40. Tento odkaz uvedený v článku 26 smernice 2004/18 na ustanovenia práva Únie znamená, že podmienky spočívajúce v dodržiavaní minimálnej mzdovej tarify, ktoré stanovuje § 3 LTTG a ktoré súvisia s plnením verejnej zákazky, musia byť v súlade s uvedenými ustanoveniami, a teda aj so slobodným poskytovaním služieb zaručeným Zmluvou.

41. Napokon, ako už Súdny dvor rozhodol, povinnosť dodržiavať zásadu rovnosti zaobchádzania zodpovedá samotnej podstate smerníc v oblasti verejného obstarávania, ktorých cieľom je predovšetkým podporiť rozvoj efektívnej hospodárskej súťaže a ktoré stanovujú kritériá hodnotenia ponúk smerujúce k zabezpečeniu takejto súťaže. [11]

42. Vzhľadom na to, že vnútroštátny súd musí rovnako ako verejný obstarávateľ zabezpečiť, aby bola zaručená rovnosť zaobchádzania medzi uchádzačmi zúčastňujúcimi sa na zadávacom konaní, ktoré sa týka verejnej zákazky spadajúcej do pôsobnosti smernice 2004/18, uvedená smernica ukladá uvedenému súdu povinnosť prispôsobiť riešenia výlučne vnútroštátnej situácie riešeniam upraveným v práve Únie, predovšetkým s cieľom predísť výskytu akejkoľvek diskriminácie medzi hospodárskymi subjektmi alebo prípadnému skresleniu hospodárskej súťaže. [12]

43. Práve preto, a v každom prípade vzhľadom na to, že oznámenie o vyhlásení zadávacieho konania vo veci samej spadá do pôsobnosti ustanovení smernice 2004/18, usudzujem, že v skutočnosti sú predmetom výkladu, ktorý požaduje vnútroštátny súd vo svojej prvej prejudiciálnej otázke, predovšetkým podmienky uplatnenia článku 26 tejto smernice. Ak sa teda prvá otázka položená vnútroštátnym súdom preformuluje tak, že sa bude týkať výkladu článku 26 smernice 2004/18,

9 — Medzi služby upravené smernicou 2004/18 patria služby pozemnej prepravy poštových zásielok, v súlade s bodom 4 prílohy II A. Prahová hodnota 200 000 eur, uvedená v článku 7 písm. b) smernice 2004/18, bola stanovená článkom 2 ods. 1 písm. b) nariadenia (EÚ) č. 1251/2011.

10 — Hoci títo zainteresovaní účastníci konania tvrdia, že prvá otázka je neprípustná, v prípade konštatovania existencie výlučne vnútroštátnej situácie by mal Súdny dvor v zásade vyhlásiť, že nie je daná jeho právomoc odpovedať na túto otázku. V takomto prípade totiž ide o situáciu, ktorá v zásade nemá žiadnu súvislosť s právom Únie a ktorú tak nemožno napraviť podaním nového návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

11 — Pozri rozsudky Concordia Bus Finland (C-513/99, EU:C:2002:495, bod 81) a Fabricom (C-21/03 a C-34/03, EU:C:2005:127, bod 26).

12 — Pozri analogicky, pokiaľ ide o povinnosť, ktorá vyplýva z uplatnenia vnútroštátnej právnej úpravy, rozšíriť riešenia upravené právom Únie na výlučne vnútroštátne situácie, rozsudky Modehuis A. Zwijnenburg (C-352/08, EU:C:2010:282, bod 33) a Isbir (C-522/12, EU:C:2013:711, bod 28).

nevyhnutne je daná právomoc Súdneho dvora podať výklad tohto článku. Uplatniteľnosť ustanovení smernice 2004/18 totiž nezávisí od existencie skutočnej súvislosti s voľným pohybom medzi členskými štátmi; tieto ustanovenia sú relevantné vzhľadom na to, že hodnota zákazky, a akú ide vo veci samej, presahuje prahové hodnoty na uplatnenie tejto smernice,[13] čo tak vo veci samej je.

44. Za týchto podmienok usudzujem, že je daná právomoc Súdneho dvora odpovedať na prvú prejudiciálnu otázku položenú vnútroštátnym súdom. Ako už bolo uvedené, takáto právomoc je podľa môjho názoru zjavná, pokiaľ má byť táto otázka preformulovaná tak, že sa týka výkladu rozsahu podmienok uvedených v článku 26 smernice 2004/18.

2. O veci samej

45. Vzhľadom na vyššie uvedené poznámky, pokiaľ ide o preformulovanie otázky položenej vnútroštátnym súdom, sa domnievam, že tento súd sa v podstate pýta, či treba článok 26 smernice 2004/18 vykladať tak, že bráni právnemu predpisu regionálnej entity členského štátu, ktorý ukladá uchádzačom a ich subdodávateľom povinnosť prijať na základe písomného vyhlásenia, ktoré musí byť priložené k ich ponuke, záväzok vyplácať zamestnancom, ktorí majú poskytovať plnenia, ktoré sú predmetom verejnej zákazky, minimálnu hodinovú mzdu vo výške 8,70 eura (v hrubom), stanovenú uvedeným právnym predpisom.

46. Článok 26 smernice 2004/18 oprávňuje verejných obstarávateľov podriadiť plnenie zákazky „osobitným podmienkam“, ktoré môžu byť zamerané na „sociálne aspekty“, ak sú tieto podmienky jednak uvedené v oznámení o vyhlásení zadávacieho konania alebo v špecifikáciách, a jednak „v súlade s právom [Únie]“.

47. V predmetnom prípade bola požiadavka, aby úspešný uchádzač dodržiaval ustanovenia LTTG, predovšetkým jeho § 3, jasne uvedená tak v oznámení o vyhlásení zadávacieho konania, ako aj v špecifikáciách vo veci samej. Navyše je podľa môjho názoru nepochybné, že požiadavka, aby podnik, ktorému bola zadaná zákazka, a jeho prípadní subdodávatelia dodržiavali pri plnení verejnej zákazky minimálnu mzdovú tarifu, stanovenú zákonom v prospech pracovníkov pridelených na túto úlohu, patrí medzi „sociálne aspekty“, ktorých sa týka článok 26 smernice 2004/18.

48. Odôvodnenie 34 tejto istej smernice potvrdzuje, že „zákony, predpisy… na vnútroštátnej úrovni…, ktoré sú platné v *oblasti pracovných podmienok*…, platia počas plnenia verejnej zákazky za predpokladu, že takéto pravidlá a ich uplatňovanie *sú v súlade s právom [Únie]*“.[14] Dodržiavanie minimálnej mzdovej tarify môže určite patriť do kategórie pracovných podmienok.[15]

49. Podľa článku 26 smernice 2004/18 s ohľadom na odôvodnenie 34 tejto smernice však musí byť možnosť uloženia povinnosti dodržiavať takúto minimálnu mzdovú tarifu v súlade s právom Únie.

50. Preto ide o to, aby sa overilo, či je požiadavka dodržiavať minimálnu mzdovú tarifu pri plnení verejnej zákazky, akou je požiadavka, o akú ide vo veci samej, v súlade s príslušnými ustanoveniami práva Únie.

13 — Pozri analogicky, čo sa týka smernice Rady 93/37/EHS zo 14. júna 1993 o koordinácii postupov verejného obstarávania prác (Ú. v. ES L 199, s. 54; Mim. vyd. 06/002, s. 163), ktorá bola zrušená smernicou 2004/18, rozsudok Michaniki (C-213/07, EU:C:2008:731, body 29 a 30).

14 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

15 — Na ilustráciu: v článku 3 ods. 1 prvom pododseku smernice 96/71, obsahujúcom výpočet „vzťahov a podmienok zamestnania [pracovných podmienok a podmienok zamestnávania“ – *neoficiálny preklad*], ktoré majú členské štáty právo požadovať od podnikov, ktoré na ich územie vysielajú pracovníkov na účely poskytovania služieb, sa uvádza najmä „minimálna mzdová tarifa“.

51. V tejto súvislosti vnútroštátny súd, ako aj zainteresovaní účastníci konania usudzujú, že takéto preskúmanie treba predovšetkým, ak nie výlučne, vykonať s ohľadom na článok 3 ods. 1 smernice 96/71, keďže toto ustanovenie upravuje pracovné podmienky a podmienky zamestnávania, ktoré môžu členské štáty vyžadovať od podnikov, čo dočasne vysielajú pracovníkov v rámci poskytovania služieb.

52. Tento prístup ma nepresviedča.

53. Dôvodom je skutočnosť, že je nesporné, že na vec samu sa neuplatňuje žiadne z opatrení vysielania pracovníkov, ktoré sú uvedené v článku 1 ods. 3 smernice 96/71. Predovšetkým RegioPost, spoločnosť so sídlom v Nemecku, na účely plnenia verejnej zákazky, o ktorú sa uchádzala, nemala v úmysle ani zaangažovať prevádzkareň alebo podnik patriaci do jej skupiny, ktorý by vyslal pracovníkov na nemecké územie, ba ani využívať služby agentúry dočasného zamestnávania alebo podniku poskytujúceho pracovníkov z iného členského štátu, pričom by malo dôjsť k vyslaniu týchto pracovníkov do Nemecka.

54. Z hľadiska uplatnenia smernice 96/71 sa situácia, na základe ktorej došlo ku konaniu v tejto veci, podstatne neodlišuje od situácie, ktorá viedla k vydaniu rozsudku Bundesdruckerei (C-549/13, EU:C:2014:2235), v ktorom Súdny dvor odmietol preskúmať súlad právnej úpravy nemeckej spolkovej krajiny, ukladajúcej podnikom, ktorým bola zadaná verejná zákazka, povinnosť dodržiavať minimálnu mzdovú tarifu stanovenú touto právnou úpravou, s ustanoveniami uvedenej smernice, a to z dôvodu, že na situáciu, o akú išlo vo veci samej, sa neuplatňuje ani jedno z troch cezhraničných opatrení uvedených v článku 1 ods. 3 smernice 96/71. [16]

55. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania v tejto veci totiž vyplývalo, že podnik Bundesdruckerei nemal v úmysle plniť predmetnú verejnú zákazku (ktorá sa týkala digitalizácie dokumentov a konverzie v prospech určitej nemeckej obce) na základe vyslania pracovníkov na územie Nemecka, ale že jej plnenie chcel zveriť pracovníkom jednej zo svojich dcérskych spoločností so sídlom na území iného členského štátu, konkrétne Poľskej republiky. [17]

56. Inými slovami, podľa úsudku Súdneho dvora, hoci išlo o cezhraničnú situáciu, táto situácia si nevyžadovala dočasné premiestnenie pracovníkov na územie Nemecka na účely poskytovania predmetných služieb.

57. Treba ešte uviesť, že pri vylúčení uplatnenia smernice 96/71 nevenoval Súdny dvor pozornosť situácii, aká existovala v čase, kedy verejný obstarávateľ zverejnil oznámenie o vyhlásení zadávacieho konania na úrovni Európskej únie, to znamená v čase, kedy ešte bolo možné, že dôjde k vyslaniu pracovníkov na územie Nemecka, ale konkrétnej situácii spoločnosti Bundesdruckerei, ktorej sa týkal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

58. Súdny dvor tak z týchto okolností vyvodil záver, že vo veci Bundesdruckerei (C-549/13, EU:C:2014:2235, bod 29) je relevantný iba výklad článku 56 ZFEÚ.

59. Takýto prístup treba podľa môjho názoru zvoliť aj v predmetnej veci.

60. Domnievam sa teda, že v situácii, ako je situácia, o akú ide vo veci samej, sa odkaz na právo Únie, ktorý je uvedený v článku 26 smernice 2004/18, vzťahuje výlučne na článok 56 ZFEÚ.

16 — Rozsudok Bundesdruckerei (C-549/13, EU:C:2014:2235, bod 27).

17 — Tamže (body 25 a 26).

61. Pokiaľ ide o overenie súladu vnútroštátnej právnej normy, akou je § 3 LTTG, s článkom 56 ZFEÚ, vyžaduje si hlavne posúdenie toho, či minimálna mzdová tarifa, ktorú stanovuje právna úprava spolkovej krajiny Porýnie-Falcko, predstavuje také obmedzenie slobodného poskytovania služieb, ktoré môže byť odôvodnené cieľmi spočívajúcimi v boji proti narušovaniu hospodárskej súťaže alebo ochrane pracovníkov, ako tvrdia tak Stadt Landau in der Pfalz, ako aj nemecká vláda.

62. Predovšetkým vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora je nepochybné, že právna úprava, akou je právna úprava spolkovej krajiny Porýnie-Falcko, ktorá od úspešných uchádzačov o verejnú zákazku a ich prípadných subdodávateľov vyžaduje dodržiavanie minimálnej hodinovej mzdovej tarify vo výške 8,70 eura (v hrubom), môže na poskytovateľov služieb so sídlom v iných členských krajinách, ako je Spolková republika Nemecko, v ktorých sú minimálne mzdové tarify nižšie, uvaliť dodatočné ekonomické náklady, ktoré môžu znemožniť, obmedziť alebo urobiť menej atraktívnym poskytovanie ich služieb v Spolkovej republike Nemecko. Takéto vnútroštátne opatrenie teda môže predstavovať obmedzenie v zmysle článku 56 ZFEÚ. [18]

63. Ďalej ide o to, aby sa overilo, či je možné takéto vnútroštátne opatrenie odôvodniť najmä z hľadiska cieľa ochrany pracovníkov.

64. V tejto súvislosti tak RegioPost, ako aj Komisia, predovšetkým s odkazom na body 29 a 39 rozsudku Rüffert (C-346/06, EU:C:2008:189), usudzujú, že to tak nie je, pretože ochrana na základe § 3 ods. 1 LTTG sa nevzťahuje aj na pracovníkov pridelených na plnenie zákaziek zadaných v rámci verejnej súťaže v súkromnom sektore.

65. S týmto názorom nesúhlasím.

66. Vo veci Rüffert bola Súdnemu dvoru položená otázka, či je v súlade s článkom 3 ods. 1 smernice 96/71 a článkom 56 ZFEÚ právny predpis nemeckej spolkovej krajiny, ktorý od úspešných uchádzačov o verejné zákazky v stavebníctve a vo verejnej osobnej doprave vyžaduje, aby pri plnení uvedených verejných zákaziek dodržiavali mzdovú tarifu stanovenú kolektívnou zmluvou, na ktorú odkazuje predmetný právny predpis spolkovej krajiny.

67. Vzhľadom na výklad smernice 96/71, ktorý je podľa úsudku Súdneho dvora poskytnutého v rozsudku Rüffert (C-346/06, EU:C:2008:189) relevantný aj pre výklad článku 56 ZFEÚ, tak bolo treba vyriešiť otázku, či bola kolektívna zmluva, o akú v tejto veci išlo, vyhlásená za všeobecne uplatniteľnú v zmysle článku 3 ods. 1 tejto smernice. Súdny dvor rozhodol, že to tak nebolo, a teda že podmienky zakotvenia minimálnej mzdovej tarify stanovené smernicou 96/71 neboli splnené.

68. Pri určitom zájdení nad rámec tejto problematiky [19] a preskúmaní všeobecného a záväzného účinku kolektívnej zmluvy, akou je kolektívna zmluva, o akú išlo v tejto veci, Súdny dvor v bode 29 rozsudku Rüffert (C-346/06, EU:C:2008:189) rozhodol, že takýto účinok nemožno konštatovať predovšetkým vzhľadom na to, že predmetný „zákon“ spolkovej krajiny, ktorý odkazoval na dodržiavanie mzdovej tarify stanovenej touto zmluvou, „sa uplatň[oval] iba na verejné obstarávanie s výnimkou verejných súťaží v súkromnom sektore“.

69. V bode 39 rozsudku Rüffert (C-346/06, EU:C:2008:189), ktorý je bodom zapadajúcim do rámca „potvrdzujúceho“ odôvodnenia Súdneho dvora vo vzťahu k článku 56 ZFEÚ, Súdny dvor zopakoval slovo po slove vyššie citované posúdenie, ktoré je uvedené v bode 29 tohto rozsudku.

18 — Pozri rozsudok Rüffert (C-346/06, EU:C:2008:189, bod 37). Pozri tiež rozsudok Bundesdruckerei (C-549/13, EU:C:2014:2235, bod 30).

19 — Súdny dvor totiž overil, či predmetná kolektívna zmluva spĺňala materiálne podmienky článku 3 ods. 8 smernice 96/71, t. j. ustanovenia, ktoré ako samotný Súdny dvor potvrdil v bode 27 rozsudku Rüffert (C-346/06, EU:C:2008:189), sa uplatňuje iba na členské štáty, v ktorých neexistuje systém vyhlásenia všeobecnej uplatniteľnosti kolektívnych zmlúv [čo bol prípad Švédskeho kráľovstva vo veci Laval un Partneri (C-341/05, EU:C:2007:809)]. Keďže však Spolková republika Nemecko takýto systém má, nebolo potrebné preskúmať, či boli splnené podmienky článku 3 ods. 8 smernice 96/71.

70. Význam posúdenia uvedeného v bodoch 29 a 39 rozsudku Rüffert však už v súčasnosti musí byť relativizovaný vzhľadom na článok 26 smernice 2004/18, ktorý je v práve Únie v oblasti verejných zákaziek úplne novým ustanovením, ktoré nebolo uplatniteľné v čase skutkových okolností uvedeného rozsudku. [20]

71. Ako už bolo uvedené, článok 26 smernice 2004/18 oprávňuje členské štáty vyžadovať od úspešných uchádzačov o verejné zákazky, aby pri plnení týchto zákaziek spĺňali „*osobitné* podmienky“, vrátane pracovných podmienok. S cieľom zachovať potrebný účinok tohto oprávnenia musia byť podľa môjho názoru členské štáty spôsobilé prijímať zákony, iné právne predpisy alebo správne opatrenia, stanovujúce pracovné podmienky a podmienky zamestnávania, vrátane minimálnej mzdovej tarify, v špecifickom kontexte verejných zákaziek, v prospech pracovníkov, ktorí vykonávajú úlohy spočívajúce v poskytovaní služieb na účely realizácie týchto zákaziek.

72. Je zjavné, že členské štáty a verejní obstarávatelia musia pri výkone tejto právomoci zabezpečiť, aby boli splnené zásady transparentnosti a nediskriminácie, tak ako vyplývajú z článku 26 smernice 2004/18, ktorý odkazuje na právo Únie.

73. Výkon tejto právomoci však podľa môjho názoru nemôže byť podriadený tomu, aby sa dané pracovné podmienky a podmienky zamestnávania, ako je v predmetnom prípade minimálna mzdová tarifa, vzťahovali aj na pracovníkov plniacich zákazky zadané v rámci verejnej súťaže v súkromnom sektore. Ak by to tak bolo, tieto podmienky by stratili povahu „osobitných podmienok“ v zmysle článku 26 smernice 2004/18. Navyše požiadavka takéhoto rozšírenia na plnenie zákaziek zadaných v rámci verejnej súťaže v súkromnom sektore by *in fine* viedla k tomu, že by členské štáty boli nútené zaviesť minimálnu mzdovú tarifu, ktorá by bola všeobecne uplatniteľná na celom území príslušného členského štátu alebo na jeho časti, a takúto povinnosť v súčasnosti právo Únie v žiadnom prípade neukladá. [21]

74. V takom kontexte, o aký ide vo veci samej, by podľa môjho názoru takýmto rozšírením, ku ktorému by malo dôjsť v záujme koherentnosti právnej úpravy spolkovej krajiny, mohli byť aj dotknuté právomoci spolkových krajín.

75. Ako zdôraznili viaceré zainteresované strany, zatiaľ čo podľa nemeckého práva majú spolkové krajiny právomoc stanoviť pravidlá týkajúce sa minimálnej mzdy v rámci zadávania verejných zákaziek, nemajú žiadnu právomoc, pokiaľ ide o stanovenie minimálnej mzdovej tarify uplatniteľnej na všetkých pracovníkov.

76. Z toho by vyplývalo, ak by sa malo dať za pravdu tvrdeniu spoločnosti RegioPost a Komisie, že vo veci, o akú ide v konaní vo veci samej, by spolková krajina nemohla uplatniť svoj právny predpis, ktorým sa preberá oprávnenie priznané smernicou 2004/18, z dôvodu, že pôsobnosť takéhoto právneho predpisu by sa mala rozšíriť nad rámec osobitného sektora verejných zákaziek, vo vzťahu ku ktorému spolková krajina vykonala svoju právomoc.

77. Spolková krajina by tak bola nútená neuplatňovať tento právny predpis až dovtedy, kým spolková republika rozhodne o zavedení všeobecne uplatniteľnej minimálnej mzdovej tarify.

20 — Zatiaľ čo totiž lehota na prebratie smernice 2004/18 bola stanovená na 31. január 2006, ku skutkovým okolnostiam vo veci Rüffert došlo v priebehu rokov 2003 a 2004.

21 — O neexistencii takejto povinnosti, ktorá by vyplývala predovšetkým zo smernice 96/71, pozri rozsudok Komisia/Nemecko (C-341/02, EU:C:2005:220, bod 26), ako aj návrhy, ktoré som predniesol vo veci Laval un Partneri (C-341/05, EU:C:2007:291, bod 196).

78. Na úrovni spolkovej republiky by tento krok, ktorý je podľa tvrdenia spoločnosti RegioPost a Komisie nevyhnutný na účely splnenia požiadavky, aby sa režim, ktorý sa doposiaľ uplatňoval iba pri verejných zákazkách, rozšíril na verejné súťaže v súkromnom sektore, v skutočnosti znamenal pretransformovanie možnosti členských štátov zaviesť na svojom území minimálnu mzdu na ozajstnú povinnosť, čo, ako som už uviedol, nijako nevyplýva zo súčasného stavu vývoja práva Únie.

79. Na úrovni spolkovej krajiny by zavedenie takejto minimálnej mzdovej tarify spolkovou republikou znamenalo to, že ustanovenia zákona spolkovej krajiny, ktorých cieľom je konkrétne zabezpečiť dodržiavanie požiadavky, aby úspešní uchádzači vyplácali pracovníkom plniacim verejnú zákazku na jej území minimálnu mzdu, by sa stali zbytočnými.

80. Za takýchto okolností by spolková krajina mala v predmetnej oblasti značne oklieštenú, ba až žiadnu právomoc.

81. Samozrejme, bolo by možné pokúsiť sa o tvrdenie, že v prípade, ktorý je rozobratý vo vyššie uvedených bodoch týchto návrhov, by boli spolkové krajiny stále oprávnené prijať (minimálnu) mzdovú tarifu, ktorá by bola vyššia ako (minimálna) mzdová tarifa stanovená na úrovni spolkovej republiky, s cieľom predovšetkým zohľadniť miestne životné náklady. Otázkou by však ostalo, či by bolo možné takúto tarifu naďalej považovať za minimálnu mzdovú tarifu, a predovšetkým, či by sa uplatňovanie samotnej tejto tarify nemalo rozšíriť na pracovníkov pridelených na plnenie zákaziek zadaných v rámci verejnej súťaže v súkromnom sektore. V konečnom dôsledku by sa spolkové krajiny mali jednoducho vzdať výkonu svojej právomoci v sektore verejných zákaziek, pričom by v tomto sektore uplatňovali minimálnu mzdovú tarifu prijatú na úrovni spolkovej republiky.

82. Treba pritom pripomenúť, že podľa článku 4 ods. 2 ZEÚ je Únia povinná rešpektovať národnú identitu členských štátov, obsiahnutú v ich základných politických a ústavných systémoch, vrátane regionálnych a miestnych samospráv.

83. Je pravda, že členské štáty, ktoré majú federálny systém, tak ako Spolková republika Nemecko, sa nemôžu dovolávať vnútorného rozdelenia právomocí medzi orgánmi regionálnych alebo miestnych entít a federálnymi orgánmi s cieľom vyhnúť sa dodržaniu svojich povinností, ktoré im vyplývajú z práva Únie. [22] S cieľom zabezpečiť dodržanie uvedených povinností sú tieto rôzne orgány povinné zosúladiť výkon svojich právomocí. [23]

84. Predpokladom tejto požiadavky však je, aby mohli byť právomoci týchto orgánov skutočne vykonávané. Podľa môjho názoru z článku 4 ods. 2 ZEÚ vyplýva, že právo Únie nemôže zbaviť regionálnu alebo miestnu entitu skutočného výkonu právomocí, ktoré jej boli zverené v danom členskom štáte. Ako však majú preukázať vyššie uvedené úvahy, práve takýto by bol napokon dôsledok tvrdenia spoločnosti RegioPost a Komisie, že na to, aby bolo pravidlo, ktoré je stanovené v § 3 LTTG v prospech pracovníkov plniacich verejnú zákazku, v súlade s článkom 56 ZFEÚ, malo by sa uplatňovanie tohto pravidla rozšíriť na pracovníkov pridelených na plnenie zákaziek zadaných v rámci verejnej súťaže v súkromnom sektore.

85. Vzhľadom na právomoc spolkovej krajiny Porýnie-Falcko teda podľa môjho názoru to, že je pôsobnosť § 3 LTTG obmedzená iba na pracovníkov plniacich verejné zákazky, nie je s ničím v rozpore.

22 — Pozri najmä rozsudok Carmen Media Group (C-46/08, EU:C:2010:505, bod 69 a citovanú judikatúru).

23 — Pozri rozsudky Carmen Media Group (C-46/08, EU:C:2010:505, bod 70) a Digibet a Albers (C-156/13, EU:C:2014:1756, bod 35).

86. Tento prístup je podľa môjho názoru tiež v súlade s judikatúrou Súdneho dvora vypracovanou v súvislosti s osobitnými, bez rozdielu uplatniteľnými podmienkami týkajúcimi sa environmentálnych aspektov, ktoré môžu stanoviť verejní obstarávatelia. Táto judikatúra vlastne najmä uznáva, že takéto podmienky môžu byť zohľadnené v kontexte preskúmania kritérií pre zadanie verejných zákaziek, ktoré spočívajú v poskytovaní služieb mestskej dopravy, a že sú v súlade so zásadou nediskriminácie, pričom sa navyše nevyžaduje, aby sa uplatňovanie týchto podmienok rozšírilo aj na podniky vykonávajúce činnosť mestskej dopravy v prípade, že plnia zákazky zadané v rámci verejnej súťaže v súkromnom sektore.[24] Treba pritom poznamenať, že odkaz na environmentálne aspekty, ktorý je uvedený v článku 26 smernice 2004/18, má rovnaký základ ako odkaz na sociálne aspekty, ktoré sú predmetom preskúmania v prejednávanej veci. Domnievam sa, že analógia, ktorú nemecká vláda načrtla medzi týmito dvomi druhmi aspektov, jasne preukazuje potrebu toho, aby boli členské štáty oprávnené prijať špecifické opatrenia v odvetví hospodárskeho života, ktorým je oblasť verejných zákaziek.

87. Navyše vnútroštátne opatrenie, akým je § 3 LTTG, je podľa môjho názoru úplne primerané. Povinnosť, aby úspešní uchádzači alebo ich subdodávatelia dodržiavali minimálnu mzdu stanovenú spolkovou krajinou Porýnie-Falcko, totiž ukladá iba v prospech tých ich pracovníkov, ktorí boli pridelení na plnenie verejných zákaziek, a nie vo vzťahu ku všetkým ich zamestnancom.

88. V dôsledku uvedeného sa domnievam, že § 3 LTTG môže byť odôvodnený cieľom spočívajúcim v ochrane pracovníkov, a teda že článok 56 ZFEÚ nebráni uplatneniu takéhoto ustanovenia v situácii, o akú ide vo veci samej, pričom nie je potrebné rozšíriť pôsobnosť tohto ustanovenia na zákazky zadané v rámci verejnej súťaže v súkromnom sektore.

89. Vzhľadom na všetky tieto úvahy navrhujem na prvú prejudiciálnu otázku, ktorú podal vnútroštátny súd, odpovedať takto: článok 26 smernice 2004/18 sa má vykladať tak, že nebráni právnej úprave regionálnej entity členského štátu, ktorá ukladá uchádzačom a ich subdodávateľom povinnosť prijať na základe písomného vyhlásenia, ktoré musí byť priložené k ich ponuke, záväzok vyplácať svojim zamestnancom, ktorí majú poskytovať plnenia, ktoré sú predmetom verejnej zákazky, minimálnu hodinovú mzdu vo výške 8,70 eura (v hrubom), stanovenú uvedenou právnou úpravou.

B – *O druhej prejudiciálnej otázke*

90. Druhou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 26 smernice 2004/18 napriek uvedenému vykladať tak, že bráni vnútroštátnemu ustanoveniu regionálnej entity členského štátu, akým je § 3 ods. 1 LTTG, na základe ktorého je ponuka povinne vylúčená v prípade, že sa uchádzač pri predložení ponuky v osobitnom vyhlásení nezaviaže dodržiavať minimálnu mzdovú tarifu stanovenú uvedeným ustanovením, pričom v prípade zadania zákazky by bol v každom prípade zmluvne viazaný ju dodržiavať.

91. Táto otázka si vyžaduje jednak preskúmanie prostriedkov, ktorými sú členské štáty oprávnené overovať splnenie podmienok stanovených článkom 26 smernice 2004/18, a jednak, v prípade, že tieto podmienky nie sú splnené, preskúmanie otázky, či je sankcia, akou je vylúčenie z účasti na postupe zadávania verejnej zákazky, primeraná.

92. S výnimkou spoločnosti RegioPost všetci účastníci konania, ktorí k tejto otázke predložili pripomienky, usudzujú, že členské štáty sú oprávnené kontrolovať dodržiavanie podmienok stanovených článkom 26 smernice 2004/18, osobitne prostredníctvom systému vyhlásenia o prijatí záväzku v čase predloženia ponuky zo strany uchádzača, a že v prípade nepredloženia takéhoto vyhlásenia je verejný obstarávateľ oprávnený vylúčiť uchádzača z postupu zadávania.

24 — Pozri rozsudok Concordia Bus Finland (C-513/99, EU:C:2002:495, body 83 až 86).

93. S názorom, ktorý zastávajú uvedení účastníci konania, súhlasím.

94. Pokiaľ ide o prvú časť otázky, podľa môjho názoru je zjavné, že pokiaľ, tak ako si myslím, že to je, sú členské štáty na základe práva Únie oprávnené prijímať zákony a iné právne predpisy ukladajúce podnikom, ktorým bola zadaná zákazka, povinnosť dodržiavať v rámci plnenia verejných zákaziek osobitné pracovné podmienky, ako napríklad minimálnu mzdovú tarifu, toto oprávnenie si nevyhnutne vyžaduje, aby mohli prijímať opatrenia, na základe ktorých sa verejný obstarávateľ bude môcť uistiť, že uchádzači a ich subdodávatelia sú pripravení dodržiavať tieto podmienky v prípade, že im bude zákazka zadaná.

95. V predmetnom prípade má dané opatrenie podobu písomného vyhlásenia o prijatí záväzku, ktoré musí uchádzač poskytnúť tak za seba, ako aj prípadne za svojich subdodávateľov.

96. V rozpore s tým, čo, ako sa javí, bolo naznačené v oznámení o vyhlásení zadávacieho konania vo veci samej, nezdá sa, že by toto vyhlásenie bolo dokumentom týkajúcim sa minimálnej úrovne ekonomickej a finančnej situácie, ktorá môže byť vyžadovaná od uchádzača v zmysle článku 47 smernice 2004/18, t. j. úrovne, ktorú je možné preukázať jedným alebo viacerými zo spôsobov uvedených v tomto článku alebo akýmkoľvek iným dokumentom, ktorý verejný obstarávateľ považuje za vhodný a ktorý sa týka najmä súvahy alebo celkového obratu hospodárskeho subjektu alebo jeho obratu v danom odvetví.

97. Ide totiž predovšetkým o vyhlásenie o prijatí záväzku dodržiavať zákon, a to konkrétne pracovných podmienok vyžadovaných právnymi predpismi spolkovej krajiny Porýnie-Falcko pri poskytovaní plnení, ktoré sú predmetom verejnej zákazky.

98. Pravdaže, je možné tvrdiť, tak ako Komisia na pojednávaní na Súdnom dvore, že preukázanie skutočnosti, že uchádzač alebo jeho subdodávatelia sú schopní vyplácať zamestnancom prideleným na plnenie verejnej zákazky minimálnu mzdu stanovenú právnou úpravou spolkovej krajiny Porýnie-Falcko, si vyžaduje určitú finančnú situáciu.

99. Ak by mal Súdny dvor usúdiť, že vyhlásenie o prijatí záväzku vyplácať minimálnu mzdu súvisí s finančnou situáciou uchádzača, požiadavka predloženia takéhoto vyhlásenia by v každom prípade nebola zakázaná článkom 47 smernice 2004/18. Súdny dvor sa totiž už vyjadril, že výpočet dokumentov umožňujúcich posúdiť minimálnu úroveň požadovanej ekonomickej a finančnej situácie nie je taxatívny. [25]

100. V každom prípade takéto vyhlásenie o prijatí záväzku vyplácať minimálnu mzdu stanovenú spolkovou krajinou Porýnie-Falcko nie je spôsobilé samo osebe uvaliť na uchádzača dodatočné náklady neznesiteľné do takej miery, že by bol pre neho postup zadávania komplikovanejší, ako v prípade, že by predloženie tohto vyhlásenia nebolo vyžadované. Týmto vyhlásením chce totiž verejný obstarávateľ iba overiť, že sa uchádzať zaväzuje dodržiavať podmienku plnenia zákazky stanovenú v § 3 LTTG. Takéto vyhlásenie je napokon, tak ako tvrdí Komisia, spoľahlivým prostriedkom na overenie toho, či uchádzači a ich subdodávatelia spĺňajú podmienky plnenia verejných zákaziek. Požiadavka predložiť takéto vyhlásenie tiež umožňuje zabezpečiť transparentnosť osobitných podmienok uvedených v oznámení o vyhlásení zadávacieho konania a/alebo špecifikáciách, pričom uchádzačov informuje o význame, aký prikladá verejný obstarávateľ uvedeným podmienkam.

101. Pokiaľ ide o druhú časť otázky, t. j. otázku vylúčenia z postupu zadávania v prípade, že uchádzač odmietne predložiť takéto vyhlásenie o prijatí záväzku, súhlasím s tvrdením Komisie, podľa ktorého je na základe tejto situácie možné sa domnievať, že uchádzač nemá v úmysle podriadiť sa podmienke uvedenej v § 3 LTTG.

25 — Pozri rozsudok Édukövízig a Hochtief Construction (C-218/11, EU:C:2012:643, bod 28).

102. Bolo by paradoxné a v rozpore s racionálnym využívaním verejných financií pokračovať s takým hospodárskym subjektom v postupe zadávania zákazky a prípadne s týmto subjektom uzavrieť zmluvu, len aby sa mu následne museli ukladať zmluvné pokuty z dôvodu nedodržania podmienky uvedenej v § 3 LTTG.

103. Treba napokon poznamenať, že v odôvodnení 34 smernice 2004/18 sa najmä uvádza, že v prípade nesplnenia povinností súvisiacich s dodržiavaním zákonov a iných právnych predpisov, ktoré sú platné najmä v oblasti pracovných podmienok, môžu členské štáty takéto nesplnenie povinností považovať za závažné porušenie odborných povinností alebo trestný čin, ktorého skutková podstata súvisí s podnikaním hospodárskeho subjektu, ktoré by mohli mať za následok vylúčenie tohto hospodárskeho subjektu z postupu zadávania verejnej zákazky.

104. Aj keď podľa môjho názoru odmietnutie predložiť vyhlásenie o prijatí záväzku, týkajúce sa minimálnej mzdy, nemožno ako také považovať za závažné porušenie odborných povinností, myšlienka, na ktorej je založené odôvodnenie 34 smernice 2004/18, spočíva v pripustení, že členské štáty sú oprávnené vylúčiť hospodársky subjekt, ktorý nemá žiaden úmysel dodržiavať pracovné podmienky, ktoré sú uplatniteľné v mieste plnenia verejnej zákazky. Podľa môjho názoru nie je možné od členských štátov vyžadovať, aby si takéto opatrenie vyhradili iba na situácie, keď ich orgány konštatujú porušenie povinností súvisiacich s dodržiavaním uvedených pracovných podmienok zo strany úspešného uchádzača o verejnú zákazku.

105. Vylúčenie uchádzača z postupu zadávania zákazky z dôvodu, že odmieta predložiť vyhlásenie o prijatí záväzku podľa § 3 LTTG tak podľa môjho názoru predstavuje primerané opatrenie s cieľom zamedziť tomu, aby mohol verejný obstarávateľ vybrať kandidáta, ktorý nemá v úmysle spĺňať požiadavky vyžadované týmto verejným obstarávateľom, týkajúce sa dodržiavania minimálnej mzdy.

106. Napokon, ako vyplýva zo skutkových okolností veci samej, treba uviesť, že vylúčenie uchádzača, ktorý v čase predloženia svojej ponuky nepriložil k tejto ponuke vyhlásenie o prijatí záväzku týkajúce sa minimálnej mzdy, nie je automatické. Podľa § 3 LTTG totiž predtým, ako je verejný obstarávateľ oprávnený takúto ponuku vylúčiť, musí znovu požiadať o predloženie vyhlásenia o prijatí záväzku v určitej lehote, čo umožňuje uchádzačovi vykonať nápravu v prípade opomenutia alebo pochybenia, ku ktorému došlo v čase predloženia ponuky. Takáto povinnosť, ktorú musí verejný obstarávateľ splniť, sa zdá byť opatrením, ktoré je úplne primerané.

107. Vzhľadom na uvedené úvahy navrhujem dať na druhú prejudiciálnu otázku takúto odpoveď: článok 26 smernice 2004/18 sa má vykladať tak, že nebráni právnej úprave regionálnej entity členského štátu, na základe ktorej je ponuka povinne vylúčená v prípade, že sa uchádzač o verejnú zákazku pri predložení ponuky v osobitnom vyhlásení nezaviaže vo vzťahu k sebe samému a k svojim subdodávateľom, a to ani po tom, ako ho na to verejný obstarávateľ znovu vyzval, že bude dodržiavať minimálnu mzdovú tarifu stanovenú uvedenou právnou úpravou v prípade, že poskytovanie plnení, ktoré je predmetom danej verejnej zákazky, bude zverené tomuto uchádzačovi.

III – **Návrh**

108. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby sa na otázky, ktoré položil Oberlandesgericht Koblenz, odpovedalo takto:

1. Článok 26 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby sa má vykladať tak, že nebráni právnej úprave regionálnej entity členského štátu, ktorá ukladá uchádzačom a ich subdodávateľom povinnosť prijať na základe

písomného vyhlásenia, ktoré musí byť priložené k ich ponuke, záväzok vyplácať svojim zamestnancom, ktorí majú poskytovať plnenia, ktoré sú predmetom verejnej zákazky, minimálnu hodinovú mzdu vo výške 8,70 eura (v hrubom), stanovenú uvedenou právnou úpravou.

2. Článok 26 smernice 2004/18 sa má vykladať tak, že rovnako nebráni právnej úprave regionálnej entity členského štátu, na základe ktorej je ponuka povinne vylúčená v prípade, že sa uchádzač o verejnú zákazku pri predložení ponuky v osobitnom vyhlásení nezaviaže vo vzťahu k sebe samému a k svojim subdodávateľom, a to ani po tom, ako ho na to verejný obstarávateľ znovu vyzval, že bude dodržiavať minimálnu mzdovú tarifu stanovenú uvedenou právnou úpravou v prípade, že poskytovanie plnení, ktoré je predmetom danej verejnej zákazky, bude zverené tomuto uchádzačovi.